

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

SECȚIA A TREIA

CAUZA ARSENIEV c. MOLDOVEI
(Cererile nr. 10614/06 și 10620/06)

HOTĂRÎRE

STRASBOURG
20 martie 2012

DEFINITIVĂ
20/06/2012

*Prezenta hotărîre a devenit definitivă conform articolului 44 § 2 al Convenției.
Această hotărîre poate fi supusă unei revizuri editoriale..*

În cauza Arseniev c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Treia), întrunită într-o Camera compusă din:

Josep Casadevall, *Președinte*,
Corneliu Bîrsan,
Egbert Myjer,
Ján Šikuta,
Ineta Ziemele,
Mihai Poalelungi,
Kristina Pardalos, *judcători*,

și Santiago Quesada, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberînd la 21 februarie 2012 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărîre, care a fost adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. Cauza a fost inițiată prin două cereri (nr. 10614/06 și 10620/06) depuse împotriva Republicii Moldova în conformitate cu prevederile articolului 34 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (“Convenția”), de către cetățeanul Republicii Moldova, dl Igor Arseniev (“reclamantul”), la 12 ianuarie 2006 și 1 decembrie 2005 respectiv.

2. Reclamantul a fost reprezentat de dl Ș. Urîtu și dl Ș. Burlaca din cadrul Comitetului Helsinki pentru Drepturile Omului din Republica Moldova, o organizație non-guvernamentală care activează în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova (“Guvernul”) a fost reprezentat de Agentul său, dl. V. Grosu.

3. Reclamantul a pretins, în particular, că el a fost deținut în condiții inumane de detenție, și, prin urmare, i-a fost afectată sănătatea. Acesta a prezentat numeroase plîngerii adiționale conform articolelor 5, 6, 8, 9, 13, 14 și 17 din Convenție.

4. La 9 decembrie 2008 și 28 ianuarie 2010 cererile au fost comunicate Guvernului. Părțile au fost invitate să comenteze cu privire la pretinsa încălcare a articolului 3 (condițiile de detenție), invocat în cererea nr. 10614/06 și a articolului 6 (dreptul de acces la o instanță), invocat în cererea nr. 10620/06. De asemenea, a fost decis ca fondul cererilor să fie examinat concomitent cu admisibilitatea acestora (Articolul 29 § 1).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZELOR

5. Reclamantul s-a născut în 1959 și locuiește în Chișinău. El este un membru al unei minorități vorbitoare de limba rusă în Moldova.

A. Condițiile de detenție ale reclamantului

6. La 9 decembrie 2002 reclamantul a fost arestat fiind suspectat de comiterea unui omor. De la începutul anului 2003 acesta a fost deținut în Penitenciarul nr. 13 din Chișinău, Penitenciarul nr. 3 din Leova și la Spitalul pentru Deținuți Pruncul.

7. Reclamantul a susținut că a fost deținut în aceeași perioadă de timp, în același penitenciar și chiar în aceeași celulă ca și dl T. Ciorap, condițiile de detenție ale căruia Curtea a constatat o încălcare a articolului 3 din Convenție în Ciorap c. Moldovei (nr. 12066/02, 19 iunie 2007). El a considerat că condițiile de detenție nu erau diferite de cele în care a fost deținut dl Ciorap.

8. Acesta a descris după cum urmează condițiile de detenție în Penitenciarul nr. 13. În celula (nr. 117) în care acesta a fost deținut în timpul grevei foamei nu era nici un bec în prima zi și nu i s-a acordat lenjerie de pat pe parcursul detenției sale. Un robinet defect și o chiuvetă înfundată lăsa apa se adune pe podea; în celulă era mereu foarte umed. Celula era situată în subsol și nu era încălzită, era foarte frig din cauza că la fereastră lipsea geamul. În celulă era imposibilă menținerea igienei personale.

9. Reclamantul a susținut că, atunci când erau escortați la ședințele de judecată, toți deținuții erau transportați într-un singur vehicul, indiferent dacă sufereau sau nu de boli infecțioase, cum ar fi tuberculoza, pe care o puteau transmite altora. Ei trebuiau apoi să stea ore în șir înghesuți în încăperile instanței așteptându-și rîndul să se prezinte în instanță.

10. Reclamantul a subliniat proasta calitate a produselor alimentare pe care le-a primit și faptul că, atunci când era escortat la o ședința de judecată, acesta s-a aflat în afara penitenciarului între orele 7 - 7.30 și 19-19.30. Astfel, acesta a plecat din penitenciar și s-a întors înapoi în afara orelor de masă. Celor escortați la audieri nu li s-a oferit nici un produs alimentar pe tot parcursul zilei. În decursul unor astfel de zile nu s-a distribuit nici un medicament, chiar dacă acestea erau prescrise de către medici. Reclamantul a pretins că acesta s-a îmbolnăvit de prostatită și reumatism în timpul aflării sale în penitenciar.

11. Acesta a susținut de asemenea că a fost deținut timp de mai mulți ani în Penitenciarul nr. 13, care era folosit ca un centru prejudiciar de detenție, unde existau condiții mai rele decât în închisorile în care persoanele

condamnate își ispășesc sentințele. În special, el a fost deținut în celule supraaglomerate, cu nici o posibilitate a ieși din ele timp de mai mult de o oră pe zi. El a menționat, de exemplu, că era deținut cu alte cinci persoane într-o celulă (nr. 55) de 9,5 metri pătrați, potrivită pentru doi deținuți. El a menționat, de asemenea, că se simțea rău de la fumul din celulă. Ca răspuns la plângerea sa despre lipsa ventilației corespunzătoare, el a fost informat, după cum se pretinde, că administrația închisorii examina o interdicție privind fumatul. Reclamantul a adăugat că nu a putut vedea un preot al Bisericii Ortodoxe Ruse în timp ce se afla în detenție.

12. Reprezentantul reclamantului s-a plîns Procuraturii Chișinău referitor la condițiile inumane de detenție din Penitenciarele nr. 13 din Chișinău și nr. 16 în Pruncul. Drept răspuns, la 24 martie 2008 a fost informat că în decursul anilor 2007 și 2008 Procuratura atras cu șapte ocazii atenția instituțiilor mai sus-menționate privitor la deficiențele constatate în activitatea lor. Aceste notificări se refereau, în special, la incapacitatea de a asigura minimul statutar de patru metri pătrați de spațiu locativ pentru fiecare deținut. Potrivit procurorului, în continuare existau mai mulți deținuți decât paturi în aceste instituții.

13. La 1 decembrie 2008, reclamantul a solicitat conducătorului Penitenciarului nr. 13 să confirme sau nege faptul că el și alte cinci persoane au fost deținuți în celula nr. 55 în cadrul acestei instituții, cu dimensiunea de 9,5 metri pătrați. El a anexat o listă cu numele tuturor deținuților din celula sa. În replică, șeful închisorii nr. 13 a informat reclamantul că, înainte de intrarea în vigoare a noului Codul de Executare¹, celula nr. 55 putea găzdui pînă la șase persoane. Drept răspuns la o altă cerere a reclamantului din 20 martie 2008, la 4 aprilie 2008, șeful Departamentului Instituțiilor Penitenciare l-a informat că, în scopul satisfacerii cerinței legale de patru metri pătrați de spațiu locativ pentru fiecare deținut, celula nr. 55 din cadrul Penitenciarului nr. 13 ar putea găzdui două persoane.

14. Guvernul a susținut că, începînd cu anul 2003, reclamantul a fost deținut, cu anumite întreruperi, în Penitenciarul nr. 13. Acesta a fost deținut în celule diferite, care aveau dimensiuni între 7,9 m² și 30,68 m², inclusiv în celula nr. 55, cu dimensiunea de 7,9 m², utilizată în prezent pentru supravegherea medicală a deținuților. Ei au prezentat, de asemenea, o listă lungă de intervenții medicale de diferite tipuri, de la examinări pînă la tratament staționar de care a beneficiat reclamantul pe parcursul detenției sale. În special, după ce s-au depistat problemele sale de ordin psihic, reclamantul a fost examinat în mod regulat și tratat de boala sa. În plus, reclamantul a prezentat 160 de cereri și plîngeri la Departamentul Instituțiilor Penitenciare, nouă dintre care erau plîngeri cu privire la

---

¹ La data de 1 iulie 2005, cu excepția pentru partea privind condițiile de detenție, care intră în vigoare treptat, conform creării condițiilor, dar nu mai tîrziu de 1 ianuarie 2013.

condițiile de detenție, în plus față de opt plângeri legate de calitatea și / sau de cantitatea de alimente servite. Acesta a prezentat încă 132 plângeri și cereri față de administrația Penitenciarului nr. 13, unsprezece dintre care se refereau la condițiile de detenție, precum și o plângere cu privire la cantitatea și calitatea alimentelor servite. Prin contrast, acesta a prezentat doar o cerere către autoritățile Penitenciarului nr. 9 din Pruncul și trei cereri către cele din Penitenciarul nr. 15 din Cricova. În plus, reclamantul a inițiat șapte acțiuni diferite în justiție împotriva Departamentului Instituțiilor Penitenciare, administrației Penitenciarului nr. 13, Guvernului, și diverselor sale ministere cu privire la condițiile de detenție. Trei dintre aceste acțiuni au fost scoase de pe rol și una a fost respinsă ca nefondată. Trei mai sunt în curs de examinare.

B. Urmărirea penală contra reclamantului

15. La 24 mai 2004, reclamantul a fost condamnat de omor de către Judecătoria sectorului Botanica și condamnat la douăzeci de ani de închisoare. Această hotărîre a fost susținută de către Curtea de Apel Chișinău la 27 septembrie 2005.

16. La 20 octombrie 2005 reclamantul a prezentat o cerere de recurs la Curtea Supremă de Justiție. La 21 octombrie 2005, Curtea Supremă de Justiție l-a informat că recursul său nu se conforma cerințelor legale. Acesta trebuia să cuprindă informații cum ar fi date și referințe la hotărârile instanțelor inferioare, identitatea recurentului și un rezumat al motivelor invocate de către instanța de apel. Mai mult decât atât, recursul trebuia să fie dactilografiat și să fie depus într-un număr de exemplare egal cu numărul părților procedurii.

17. Reclamantul susține că a avut puțin timp pentru recurs și că nu a putut dactilografia cererea sa de recurs și în închisoare nu exista o mașină de dactilografiat. El a prezentat, prin urmare, cinci copii ale cererii de recurs scrise de mîna la Curtea Supremă de Justiție.

18. La 14 decembrie 2005, Curtea Supremă de Justiție a declarat inadmisibil recursul reclamantului, deoarece nu se conforma cerințelor de formă și de conținut. Curtea a constatat că reclamantul nu a prezentat motivele recursului său sau nu a identificat problema juridică generală pentru care era necesar să intervină, că el nu s-a bazat pe nici unul dintre motivele enumerate exhaustiv în lege pentru formularea unui recurs și că recursul său nu a fost tapat. Această decizie a fost definitivă.

19. La 24 februarie 2006, Parlamentul a modificat legea prin excluderea cerinței ca cererile de recurs să fie dactilografiate. La o dată necunoscută reclamantul a solicitat Curții Supreme de Justiție să reexamineze procedura în cazul său, deoarece, în opinia sa, recursul său a fost declarat inadmisibil numai din cauza neprezentării în formă dactilografiată. La data de 14 mai 2008, Curtea Supremă de Justiție a respins cererea sa ca nefondată.

C. Procedura civilă inițiată de reclamant

20. Reclamantul a inițiat o serie de proceduri civile împotriva autorităților închisorii, unui ziar, și altor persoane și instituții. El a prezentat copii ale hotărârilor judecătorești în care se refuza să se accepte spre examinare acțiunile sale judiciare, deoarece, printre altele, acesta nu achitase taxele judiciare (deciziile din 12 septembrie și 04 octombrie 2005, 23 ianuarie, 28 februarie, 3, 7 și 17 martie și 07 aprilie 2006, 28 septembrie, 15 octombrie și 11 decembrie 2007). În fiecare din aceste decizii, instanțele de judecată, de asemenea, au constatat că reclamantul nu a respectat alte cerințe legale, cum ar fi prezentarea documentelor originale sau în copii legalizate, prezentarea de argumente și dovezi în sprijinul cererii, identificarea specifică a inculpatului sau prezentarea copiilor documentelor pentru toți inculpații și pentru instanța de judecată.

21. Reclamantul a inițiat acțiuni în justiție împotriva Guvernului, Ministerul Justiției și Ministerului Finanțelor, pretinzând despăgubiri pentru o încălcarea dreptului său de acces la instanță și discriminarea contra acestuia. La 1 martie 2007, Judecătoria sect.Buiucani nu a examinat acțiunea sa, deoarece acesta nu a achitat taxele judiciare. Reclamantul a introdus o cerere de apel. La 25 iulie 2007, Curtea de Apel Chișinău a anulat această decizie și a dispus ca acest caz să fie audiat de către instanța inferioară, în scopul stabilirii dacă reclamantul ar trebui să fie scutit în cazul său de cheltuielile de judecată.

22. La 29 octombrie 2007, Judecătoria sectorului Buiucani a constatat că tipul de acțiune în instanță pe care a inițiat-o reclamantul (căutarea unei constatări că încălcarea dreptului său de acces la un tribunal a avut loc în alte proceduri de contencios) nu trebuia să fie examinată ca o procedură separată. Acesta dispunea de dreptul de a contesta orice refuz de examinare a acțiunilor sale de judecată în aceste proceduri civile în care acțiunile sale au fost lăsate fără examinare și, astfel, să-și exercite dreptul său de acces la o instanță, în fiecare caz particular. Aceasta a adăugat că plângerea privind discriminarea a fost neîntemeiată, deoarece reclamantul a recunoscut în instanță că obținuse traducerea tuturor hotărârilor judecătorești în limba rusă ori de câte ori le solicitase.

23. Reclamantul a prezentat copiile deciziilor Curții de Apel Chișinău din 7 martie 2006 și 11 decembrie 2007. În decizia din 7 martie 2006 acesta a fost informat că nu s-a încadrat în termenul limită pentru plata taxelor judiciare. Chiar dacă el a plătit ulterior aceste taxe, acest lucru nu a constituit un motiv legal pentru a anula decizia adoptată înainte de efectuarea unor astfel de plăți. Acesta putea, totuși, să prezinte acțiunea în mod repetat în fața instanței inferioare pe marginea aceleiași probleme ca un caz nou. Reclamantul nu a informat Curtea dacă a urmat sfatul instanței. Curtea de Apel a menționat în decizia sa din 11 decembrie 2007 că

reclamantul nu a identificat în mod corespunzător pretențiile sale, nerespectând astfel cerințele legale.

24. Potrivit reclamantului, la 15 februarie 2008, acesta a depus o cerere de apel la Curtea de Apel Chișinău. El nu a prezentat nici o dovadă în sprijinul acestei plîngerii. Potrivit Guvernului, o astfel de cerere de apel nu a fost depusă, după cum este confirmat de către această instanță în scrisoarea din 13 februarie 2009.

II. RAPOARTE NAȚIONALE ȘI INTERNAȚIONALE RELEVANTE ȘI PRACTICA NAȚIONALĂ

25. În raportul său pentru anul 2010 (Pagina 142 și următoarele - capitolul "Condițiile de detenție"), Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova ("Centrul", care este o instituție a ombudsmanilor din Moldova) a constatat, printre altele, că:

“Nerespectarea spațiului locativ legal (de 4 metri pătrați), în blocurile locative ale instituției¹, a devenit o problemă neplăcută; aceasta s-a transformat într-o deficiență sistemică a închisorilor din întreaga țară. ...

Aceeași situație a fost observată în timpul unei vizite la Penitenciarul nr. 13 din Chișinău la 9 septembrie 2010. În unele celule spațiul locativ nu era proporțional numărului de deținuți. ... ”

26. Părțile relevante ale raportului Comitetul European pentru Prevenirea Torturii și a Tratamentelor sau Pedepselor Inumane sau Degradante (CPT), asupra vizitei sale în Moldova între 20 și 30 septembrie 2004 (CPT / Inf (2006) 7), prezintă următoarele (traducere neoficială):

"55.Situația în majoritatea penitenciarelor vizitate, confruntată cu situația economică din țară, a rămas dificilă și delegația s-a ciocnit cu o serie de probleme deja identificate în timpul vizitelor în 1998 și 2001 în ceea ce privește condițiile materiale și regimurile de detenție.

La aceasta se adaugă problema supraaglomerării, care rămîne gravă. De fapt, chiar dacă penitenciarele vizitate nu erau ocupate la capacitatea lor deplină - cum este cazul Penitenciarului nr. 3, în care numărul de deținuți era considerabil mai mic decât în timpul ultimei vizite a Comitetului – acestea au continuat să fie extrem de aglomerate. De fapt, capacitatea de primire se mai baza pe o amplasare foarte nesatisfăcătoare de 2 deținuți pe m², în practică, de multe ori acordîndu-se chiar mai puțin spațiu.

79. Vizita care a urmat la Penitenciarul nr. 3 din Chișinău a dezvăluit o situație nesatisfăcătoare. Progresul înregistrat a fost de fapt minim, limitat la unele reparații de funcționare. Sistemul de ventilare a fost reparat în primul rînd datorită sprijinului financiar al societății civile (în special al ONG-urilor), precum și crearea de spațiu

---

¹ Instituția menționată în partea dată raportului a fost Penitenciarul nr. 3 din Leova.

pentru odihna de zi cu zi a fost posibilă numai ca urmare a contribuțiilor efectuate de către deținuți și familiile lor.

Repararea, renovarea și întreținerea celulelor sunt în totalitate de responsabilitatea deținuților și a familiilor lor, care plătesc, de asemenea, pentru materialele necesare. Ei trebuie să obțină, de asemenea, cearșafuri și pături proprii, instituția fiind în stare să le dea doar saltele utilizate.

În concluzie, condițiile de viață în marea majoritate a celulelor din blocurile I și II și în celulele de tranzit continuă să fie într-adevăr foarte sărace. ...

În cele din urmă, în ciuda reducerii drastice a supraaglomerării, persistă încă un nivel foarte ridicat, chiar intolerabil, de ocupare a celulelor.

83. Cu excepția penitenciarului Lipcani ...cantitatea și calitatea alimentelor deținuților este o sursă de îngrijorare gravă peste tot. Delegația a fost inundată de plângeri cu privire la lipsa produselor din carne și lactate. Constatările delegației, în ceea ce privește atât cantitatea de alimente și meniurile, confirmă credibilitatea acestor plângeri. Constatările sale confirmă, de asemenea, că, în anumite locuri (în Penitenciarul nr 3, [...]), mîncarea servită era respingătoare și practic necomestibilă (de exemplu, erau prezente insecte și viermi). Acest lucru nu este surprinzător, dat fiind starea generală a bucătăriilor și a echipamentului modest.

Autoritățile moldovene au afirmat mereu dificultăți financiare în asigurarea ca deținuții să primească hrană adecvată. Cu toate acestea, Comitetul reiterează că aceasta este o cerință fundamentală a vieții, care trebuie să fie asigurată de către stat persoanelor de care este responsabil și că nimic nu-l poate exonera de o astfel de responsabilitate. ... "

27. Părțile relevante ale raportului CPT asupra vizitei sale în Moldova între 14 și 24 septembrie 2007 (CPT / Inf (2008) 39), relevă următoarele (traducere neoficială):

"46. În luna septembrie 2007, directorul Departamentului Instituțiilor Penitenciare al Ministerului Justiției a furnizat delegației informații detaliate cu privire la măsurile deja luate sau planificate cu scopul de a reforma sistemul penitenciar din Moldova și de a implementa recomandările CPT. Un rezultat deosebit de binevenit al acestor măsuri este reducerea populației de deținuți în țară. La momentul vizitei din 2007, numărul total de deținuți era 8033 (inclusiv 1290 în arest preventiv), comparativ cu 10,591 în 2004. Această tendință pozitivă poate fi atribuită modificărilor legislative din ultimii ani, inclusiv intrării în vigoare a noului Cod de executare a sentințelor în iulie 2005 și adoptării amendamentelor Codului Penal și Codului de procedură penală. Drept urmare, s-a evidențiat o creștere a numărului de eliberări condiționate timpurii, precum și o utilizare mai largă de alternative în privința detenției și o aplicare mai selectivă a cercetării în stare de arest de către instanțele judecătorești.

Ulterior, implementarea "Concepției reformării sistemului penitenciar în perioada 2004-2013" a fost susținută de o creștere a alocării din buget (de la 75,8 milioane lei în 2004, la 166.1 milioane lei în 2007), precum și de o acordare a ajutorului extern într-o mai mare măsură. Acest lucru a permis, printre altele, ameliorarea alimentelor furnizate deținuților, o ameliorare a asistenței medicale, precum și efectuarea lucrărilor de renovare în mai multe instituții penitenciare (de exemplu, nr. 1 în Taraclia, nr. 7 de la Rusca și nr. 17 în Rezina).

Nu în ultimul rând, a avut loc o schimbare importantă a mentalității prin recrutarea unui personal și efectuarea unor proceduri ameliorate de formare profesională. Delegația a fost informată că în ultimul an s-au schimbat directorii multor instituții penitenciare în urma unui concurs și a unei perioade de probă. Ulterior, s-au dezvoltat programe noi de instruire pentru personal, punând un accent special pe problemele drepturilor omului (a se vedea, de asemenea, punctul 100).

47. CPT-ul nu poate decât să salute măsurile menționate mai sus întreprinse de către autoritățile moldovenești. Cu toate acestea, informațiile adunate de către delegația Comitetului în timpul vizitei 2007 arată că mai rămân multe de făcut. În special, supraaglomerarea continuă să fie o problemă, în ciuda faptului că toate instituțiile care au fost vizitate funcționau bine sub capacitățile lor oficiale; în medie, existau mai degrabă doar 2 m² de spațiu locativ pentru un deținut în comparație cu standardul de 4 m² prevăzut de legislația Republicii Moldova .

CPT este convins că singurul mod viabil de a controla supraaglomerarea și atinge standardul de cel puțin 4 m² de spațiu locativ pentru un deținut este de a adopta politici menite să limiteze sau diminueze numărul persoanelor trimise la închisoare. În această privință, Comitetul trebuie să sublinieze necesitatea unei strategii care să acopere atât admiterea cât și eliberarea din închisoare pentru a se asigura că pedeapsa cu închisoarea este într-adevăr remediul final. Acest lucru presupune, în primul rând, accentuarea unor măsuri neprivative de libertate în perioada anterioară aplicării unei sentințe și, în al doilea rând, adoptarea de măsuri care să faciliteze reintegrarea în societate a persoanelor care au fost private de libertate.

CPT speră că autoritățile moldovenești vor continua eforturile de combatere a supraaglomerării penitenciarelor și, în acest sens, vor fi ghidate de Recomandarea Rec (99) 22 Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind supraaglomerarea penitenciarelor și inflația populației din penitenciare, precum și de Recomandarea Rec (2003) 22 privind eliberarea condiționată (pe cuvânt de onoare). "

28. Guvernul a anexat la observațiile sale copiile hotărârilor judecătorești naționale în cauzele *Drugaliiov c. Ministerului Afacerilor Interne și Ministerului Finanțelor*; *Gristiuc c. Ministerului Finanțelor și Departamentului Instituțiilor Penitenciare și Ciorap c. Ministerului Finanțelor, Ministerului Afacerilor Interne și Procuraturii Generale*, toate cauzele în care reclamantilor li s-au acordat compensații pentru maltratare și / sau condiții inumane de detenție.

ÎN DREPT

I. CONEXAREA CERERILOR

29. Curtea consideră de la bun început că, în interesul bunei administrări a justiției, cererile înregistrate sub numerele 10614/06 și 10620/06 ar trebui să fie conexate în conformitate cu articolul 42 § 1 din Regulamentul Curții,

deoarece există un fond comun între faptele care stau la originea celor două cazuri.

II. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 3 DIN CONVENȚIE

30. Reclamantul s-a plîns că a fost deținut în condiții inumane, contrar cerințelor articolului 3 din Convenție, care prevede următoarele:

" Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.."

A. Admisibilitatea

31. Guvernul a susținut că reclamantul nu a epuizat căile interne de atac disponibile, cel puțin în ceea ce privește o parte a plîngerii sale, deoarece el a depus cererea sa la Curte fără a aștepta rezultatul acțiunilor judiciare pe care le-a inițiat împotriva diferitor autorități la nivel intern.

32. Reclamantul a considerat că a făcut tot posibilul în condițiile date.

33. Curtea notează că a examinat și a respins obiecțiile similare în cazuri precedente (a se vedea, de exemplu, *Holomiov c. Moldovei*, nr. 30649/05, § 107, 7 noiembrie 2006, *I.D. c. Moldovei*, nr. 47203/06, § § 34-35, 30 noiembrie 2010; și *Haritonov c. Moldovei*, nr. 15868/07, § 20, 5 iulie 2011), deoarece Guvernul nu a demonstrat că o cale de atac eficientă ar fi fost disponibilă în teorie și în practică. În *Oprea c. Moldovei* (nr. 38055/06, § 33, 21 decembrie 2010) a fost subliniat faptul că jurisprudența menționată de către Guvern "se preocupa [s-a preocupat] de acordarea compensării pentru încălcările anterioare ale articolului 3 similare cu cele invocate în *Holomiov*". Prin urmare, este clar că remediul pe care s-a bazat Guvernul este doar de natură compensatorie și nu ar putea îmbunătăți condițiile de detenție ale reclamanților.

34. În astfel de împrejurări și avînd în vedere similitudinea dintre poziția Guvernului în acest caz și că, în cazurile anterioare menționate mai sus, Curtea nu consideră că este posibil să se îndepărteze de la raționamentul și constatările sale în aceste cazuri, aceasta respinge, prin urmare, obiecția Guvernului.

35. Curtea constată că această plîngere nu este în mod vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 (a) din Convenție. În continuare, Curtea constată că nu este inadmisibilă din orice alte motive. Prin urmare, aceasta trebuie declarată admisibilă.

B. Fondul

1. Afirmațiile părților

36. Reclamantul s-a plîns de faptul că a fost deținut în celule supraaglomerate, că nu i s-a acordat asistență medicală suficientă și că nu a primit hrană în cantități sau de calitate suficientă, care au afectat negativ sistemul său imunitar (a se vedea punctele 7 - 13 de mai sus).

37. Guvernul a contestat argumentele sale, prezentînd probe că acestuia i s-a acordat hrană de trei ori pe zi, corespunzător cerințelor legale, și mijloace de igienă adecvate, precum și tratament medical ori de cîte ori a fost necesar (a se vedea paragraful 14 de mai sus). Mai mult, celulele erau curățate periodic de paraziți și reclamantul a avut acces la duș, în timp ce lenjeria sa de pat se schimba o dată pe săptămînă. Reclamantul avea acces, în orice moment, la apa de la robinet în celula sa și în ultimii ani au fost efectuate o serie de reparații în diferite celule și alte zone din Penitenciarul nr. 13.

2. Aprecierea Curții

38. Curtea reiterează că Statul trebuie să se asigure că o persoană este deținută în condiții care sunt compatibile cu respectul față de demnitatea sa umană, ca modul și metoda de executare a măsurii să nu-l supună la tulburări sau greutăți de o intensitate care depășește nivelul inevitabil de suferință inerent detenției și că, avînd în vedere cerințele practice de detenție, că sănătatea și bunăstarea sa sunt asigurate în mod adecvat, printre alte lucruri, oferindu-i asistența medicală necesară (a se vedea *Kudla c. Poloniei [GC], nr. 30210/96, § 94, CEDO 2000-XI*). Atunci cînd se evaluează condițiile de detenție, trebuie să se țină seama de efectele cumulative ale acestor condiții și de durata detenției (a se vedea *Ostrovar c. Moldovei, nr. 35207/03, § 80, 13 septembrie 2005*).

39. În speță, Curtea notează că părțile nu sunt de acord pe marginea celor mai multe probleme referitoare la condițiile de detenție ale reclamantului. Acesta este de acord cu Guvernul că, cel puțin în anumite aspecte, reclamantul nu a justificat afirmațiile sale, în special în ceea ce privește insuficiența de tratament medical pentru diversele sale boli, inclusiv starea lui psihică (a se vedea punctul 14 de mai sus).

40. Cu toate acestea, Curtea consideră că condițiile predominante de detenție în care deținuții din același penitenciar au fost ținuți nu ar putea fi semnificativ diferite în aceeași perioadă de timp. Curtea constată că reclamantul a fost deținut în Penitenciarul nr. 13 (fostul Penitenciarul nr. 3) din Chișinău din anul 2003. Curtea subliniază de asemenea că a constatat că condițiile de detenție din instituția dată nu se încadrau în standardele articolului 3 într-un număr de cazuri examinate pînă în prezent (a se vedea, de exemplu, *Ostrovar, citat mai sus, § § 80-90, Istrati și alții c. Moldovei*,

nr. 8721/05, 8705/05 și 8742/05, § § 68-72, 27 martie 2007; *Modîrcă c. Moldovei*, nr. 14437/05, § § 63-69, 10 mai 2007; *Ciorap c. Moldovei*, nr. 12066/02, § § 65-71, 19 iunie 2007, și *Rotaru c. Moldovei*, nr. 51216/06, § § 33-42, 15 februarie 2011). În toate aceste cazuri, Curtea a făcut referire la constatările CPT, care corespundeau în mare măsură cu plîngerile reclamantilor, în special în ceea ce privește supraaglomerarea, cantitatea și calitatea alimentelor și igiena.

41. Reclamantul a fost deținut în același penitenciar și în aceeași perioadă de timp ca și reclamanții din toate cazurile menționate mai sus. Descrierea sa a condițiilor de detenție corespunde cu cea stabilită în cazurile de mai sus și în rapoartele CPT (a se vedea punctele 26 și 27 de mai sus). El a prezentat dovezi suplimentare, în special cu privire la supraaglomerare, și a efectuat o serie de plîngeri față de autorități în privința condițiilor sale de detenție (a se vedea punctele 11 - 13 de mai sus). Unele dintre răspunsurile din partea autorităților au confirmat parțial afirmațiile sale (a se vedea paragraful 12 de mai sus). Guvernul nu a prezentat nici o dovadă capabilă să distingă cazul reclamantului de cazurile de mai sus sau pentru a demonstra că condițiile sale au fost oarecum diferite de condițiile generale din Penitenciarul nr. 13 pe durata detenției sale.

42. În astfel de împrejurări, Curtea constată că reclamantul a fost deținut în condiții inumane de detenție, în special în supraaglomerare gravă (șase persoane într-o celulă de 7,9 de metri pătrați, care are capacitatea de 1,3 metri pătrați pentru o persoană, cu mult sub nivelul minim legal de 4 metri pătrați pentru o persoană), pe care a trebuit să le îndure timp de mulți ani, petrecînd pînă la 23 de ore pe zi în astfel de condiții.

43. Prin urmare, s-a încălcat, respectiv, articolul 3 din Convenție.

III. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 6 DIN CONVENȚIE

44. Reclamantul s-a plîns de o încălcare a dreptului său de acces la o instanță în cazurile civile pe care le-a inițiat, din cauza incapacității sale de a plăti cheltuielile de judecată. De asemenea, el s-a plîns, în temeiul aceleiași prevederi, că nu a putut să prezinte o cerere de recurs tapată în acțiunea penală împotriva sa și că avocatul angajat de acesta nu l-a apărat bine. Partea relevantă a articolului 6 prevede, după cum urmează:

“ Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil .. de către o instanță ... care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații penale îndreptate împotriva sa...”

45. Guvernul a susținut că reclamantul nu a epuizat căile interne de recurs disponibile. În special, el ar fi putut contesta diversele hotărîri de a lăsa acțiunile sale judiciare fără examinare, dar el nu a efectuat acest lucru. Atunci cînd a contestat o astfel de hotărîre (adoptată de către Judecătoria sectorului Buiucani la 1 martie 2007, a se vedea punctul 21 de mai sus),

instanța superioară a acceptat plîngerea și a indicat primei instanțe să adopte o hotărîre nouă, în timp ce răspundea la pretențiile sale. Cu toate acestea, reclamantul nu a contestat din nou decizia recent adoptată de către instanța de judecată la data de 27 octombrie 2007 (a se vedea punctul 24 de mai sus). În plus, reclamantul nu a respectat cerințele legale pentru de depunere a recursului său în cadrul procedurii penale. În plus, documentele din Penitenciarul nr. 13 au demonstrat că, numai pentru anul 2009, reclamantul a primit peste 7.000 lei (MDL) - depășind cu mult valoarea taxelor judiciare, care, în cazurile menționate de reclamant, constituiau suma de 90-100 lei. Mai mult decît atît, el primește o pensie lunară de stat de aproximativ 400 lei.

46. Reclamantul a susținut că, în ceea ce privește una dintre acțiunile sale în justiție, el a prezentat o cerere de apel la data de 16 februarie 2008. Cu toate acestea, el nu a fost informat cu privire la orice decizie adoptată. Mai mult decît atît, ca deținut, nu a putut plăti taxele judiciare, care au fost uneori achitate de către mama sa. În cele din urmă, avocatul angajat de mama sa nu l-a reprezentat în mod corespunzător, dat fiind că acesta a vizitat reclamantul doar o singură dată și că nu l-a asistat, în scris, atunci cînd și-a formulat în scris cererea sa de apel. Nu l-a ajutat în această privință nici plîngerea depusă la Baroul Avocaților din Moldova.

47. Curtea notează că reclamantul nu a prezentat copii ale unor decizii luate de instanțele superioare, în ceea ce privește majoritatea refuzurilor instanțelor inferioare de a examina acțiunile sale civile de judecată. În special, aceasta nu a observat în dosar dovada prezentării cererii de apel din 16 februarie 2008 (fapt de asemenea confirmat de Curtea de Apel în scrisoarea sa privind absența unei cerei de apel, menționată în punctul 24 de mai sus). Acesta a prezentat copiile unor decizii ale Curții de Apel din 7 martie 2006, 1 martie 2007 și 11 decembrie 2007, dar după cum reiese din aceste decizii (a se vedea punctele 21 - 23 de mai sus), reclamantul nu a urmat adecvat procedura. După cum rezultă din decizia din 7 martie 2006, este evident că reclamantul a plătit cheltuielile de judecată, fapt care contrazice afirmația sa privitor la lipsa unei astfel de posibilități și că cazurile sale au fost lăsate neexamine tocmai din motivul neachitării acestor taxe.

48. Rezultă că plîngerea privind accesul la instanță în cursul diferitelor proceduri civile trebuie să fie respinsă în temeiul articolului 35 § 1 și 4 din Convenție, deoarece este vădit neîntemeiată.

49. În ceea ce privește cauza penală, Curtea consideră că, în principiu, un sistem care impune ca cererile de recurs să fie tapate, în timp ce în același timp, privarea deținuților de accesul la echipamente care să permită producerea unor astfel de cereri dactilografiate (a se vedea afirmația incontestabilă a reclamantului citată la punctul 17 de mai sus), ar fi excesiv de formalistă și ar putea ridica problema "accesului la o instanță", în conformitate cu articolul 6 din Convenție. Aceasta notează cu satisfacție

faptul că legislația s-a schimbat în această privință (a se vedea paragraful 19 de mai sus). În speță, Curtea notează că reclamantul nu a respectat mai multe cerințe procedurale diferite (a se vedea paragraful 18 de mai sus), nu numai forma dactilografiată a cererii de recurs, și nu a susținut că el nu a putut îndeplini oricare dintre aceste alte condiții, care par a fi rezonabile. În plus, reclamantul a solicitat redeschiderea procedurii după modificarea legii de excludere a cerinței de dactilografiere, susținând că cererea sa de recurs a fost respinsă numai pentru că nu a fost tapată. Cu toate acestea, Curtea Supremă de Justiție a respins acest argument (a se vedea paragraful 19 de mai sus), confirmând astfel că nu au fost respectate alte cerințe formale.

50. În ceea ce privește presupusele deficiențe în modul în care avocatul angajat de către reclamant și-a efectuat atribuțiile sale, Curtea reiterează că, având în vedere independența profesiei de avocat în raport cu Statul, susținerea cauzei este în esență o problemă între inculpat și avocatul său și, ca atare, nu poate, decât în circumstanțe speciale, atrage răspunderea Statului în temeiul Convenției (a se vedea, pentru comparație și ținându-se seamă de diferențele în detalii, *Artico c. Italiei, decizia din 13 mai 1980, § 36, seria A nr. 37; Rutkowski c. Poloniei (dec.), nr. 45995/99, CEDO 2000-XI, și Alvarez Sanchez c. Spaniei (dec.), nr. 50720/99*). În speță, Curtea nu este în măsură să constate dacă ar fi existat vreo deficiență în acțiunea care ar atrage responsabilitatea Statului pîrît.

51. Prin urmare, plîngerile în temeiul articolului 6 privind procedura penală sunt de asemenea inadmisibile și trebuie să fie respinse în temeiul articolului 35 § 1 și 4 din Convenție ca fiind vădit neîntemeiate.

IV. ALTE PRETINSE ÎNCĂLCĂRI ALE CONVENȚIEI

52. Reclamantul s-a plîns în temeiul articolelor 5, 6, 8, 9, 13, 14 și 17 din Convenție, și anume că a întâmpinat dificultăți în a depune cererea de recurs din cauza cerințelor formale, cum ar fi forma dactilografiată sau obligația de a plăti cheltuielile de judecată.

53. În lumina tuturor materialelor aflate în posesia sa și în măsura în care problemele invocate se află în competența sa, Curtea constată că aceste plîngeri nu dezvăluie nici o aparență a încălcării drepturilor și libertăților prevăzute în Convenție sau Protocoalele sale.

Rezultă că restul cererii este vădit neîntemeiat și trebuie să fie respins în conformitate cu articolul 35 § 3 (a) și 4 din Convenție.

V. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

54. Articolul 41 din Convenție prevede următoarele:

“ Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare

incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul

55. Reclamantul a pretins suma totală de 50 000 Euro (EUR), cu titlu de prejudiciu moral.

56. Guvernul a considerat că nu trebuie să fie plătită vreo compensație, în absența încălcării drepturilor garantate de Convenție. În orice caz, suma pretinsă era excesivă și nefondată.

57. Avînd în vedere încălcarea articolului 3 din Convenție constatată mai sus, Curtea consideră că acordarea unei despăgubiri pentru prejudiciul moral este justificată în acest caz. Evaluînd echitabil și, în special, ținînd cont de perioada de timp îndelungată în care reclamantul a fost deținut în condiții inumane, Curtea îi acordă reclamantului 15000 Euro.

B. Costuri și cheltuieli

58. Reclamantul nu a prezentat careva pretenții în legătură cu prima sa cerere, dar a solicitat 1000 Euro cu titlu de cheltuieli pentru asistența juridică în legătură cu ce-a dea doua cerere. El a prezentat o descriere detaliată a activității reprezentanților săi pentru 25 de ore pe acest caz.

59. Guvernul a considerat rezonabil tariful per oră pretins, dar a susținut că numărul de ore lucrate în această cauză a fost excesiv, avînd în vedere lipsa complexității.

60. În conformitate cu jurisprudența Curții, un reclamant dispune de dreptul la rambursarea costurilor și cheltuielilor numai în măsura în care s-a demonstrat că acestea au fost necesare, realmente angajate și rezonabile ca mărime. În speță, Curtea notează că a constatat o încălcare a articolului 3 din Convenție numai în ceea ce privește condițiile de detenție ale reclamantului și a declarat inadmisibile toate celelalte plîngeri. De asemenea, aceasta notează faptul că reclamantul nu a prezentat vreo pretenție referitor la costuri și cheltuieli ca parte din prima sa cerere, care a fost singurul caz în care părților li s-a cerut să comenteze cu privire la plîngere în temeiul articolului 3 (a se vedea punctul 4 de mai sus). În consecință, Curtea nu-i acordă compensații pentru cheltuieli de asistență juridică. În același timp, ținînd cont de informațiile aflate în posesia sa, Curtea consideră că este rezonabil să acorde reclamantului suma de 100 Euro cu titlu de costuri și cheltuieli inerente.

C. Dobînda

61. Curtea consideră că este corespunzător ca penalitatea să fie calculată în dependență de rata minimă a dobînzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Decide* conexarea cererilor;
2. *Declară* admisibile plîngerile formulate în temeiul articolului 3 din Convenție și inadmisibile restul capetelor de cerere;
3. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a articolului 3 din Convenție;
4. *Hotărăște*
  - (a) că statul pîrît trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care această hotărîre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, care urmează să fie convertite în lei moldovenești conform ratei de schimb aplicabile la data executării plății:
    - (i) 15000 (cincisprezece mii) Euro cu titlu de prejudiciu moral, plus orice taxă care poate fi percepută;
    - (ii) 100 (una sută) Euro cu titlu de costuri și cheltuieli, plus orice taxă care poate fi percepută;
  - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus pînă la executarea hotărîrii, urmează să fie plătită o dobîndă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobînzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întîrziere, plus trei procente;
5. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 20 martie 2012, în conformitate cu articolul 77 §§2 și 3 al Regulamentului Curții.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Președinte